

Journal of Education Studies

Volume 11
Issue 4 April-June 1983

Article 1

April 1983

แล้วเราจะเสริมสร้างจริยธรรมกับคนวัยใด

ธีระพร ฤวารณโณ

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal>

Part of the [Education Commons](#)

Recommended Citation

ฤวารณโณ, ธีระพร (1983) "แล้วเราจะเสริมสร้างจริยธรรมกับคนวัยใด," *Journal of Education Studies*: Vol. 11: Iss. 4, Article 1.

DOI: 10.58837/CHULA.EDUCU.11.4.1

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal/vol11/iss4/1>

This Article is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Journal of Education Studies by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

บทกวี

แล้วเราจะเสริมสร้างจริยธรรมกับคนวัยใด

ธีระพร อุวรรณโณ

จริยธรรม เป็นเรื่องหนึ่งที่กำลังได้รับความสนใจเป็นอย่างมากในวงการศึกษาทั้งทาง
ตะวันออกและทางตะวันตก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแม้ว่ามนุษย์จะได้มีวิวัฒนาการมาเป็นเวลาช้านาน
แล้วก็ตาม แต่มนุษย์ก็ไม่ได้มีการพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมไปในทางที่พึงปรารถนา ได้มากเท่า
กับที่มนุษย์สามารถพัฒนาความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในสังคมต่าง ๆ ทั่วโลกใน
ปัจจุบันจึงยังคงมีความยุ่งเหยิง มีการฉ้อโกงและมีการรบราฆ่าฟันกันอย่างมากมาย จนนักวิชาการ
บางคนได้ให้ข้อคิดไว้ว่า มนุษย์เป็นเผ่าพันธุ์เดียวในโลกในบรรดาสรรพสัตว์ที่รบราฆ่าฟันกันเอง
มากที่สุด ทั้งในอดีต ในปัจจุบัน และคงจะเป็นเช่นนี้ต่อไปอีกในอนาคต หากมนุษย์ไม่สามารถ
หาวิธีการสร้างเสริมจริยธรรมที่มีประสิทธิผลมาใช้ได้

โดยเหตุที่จริยธรรมเป็นเรื่องที่กำลังได้รับความสนใจอย่างมากดังกล่าวแล้ว จึงได้มีการ
ให้ความหมายของจริยธรรมแตกต่างกันไปบ้าง เช่น ในรายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคมไทย
ปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2522) มีนักวิชาการสาขาต่าง ๆ ให้นิยาม

ของจริยธรรมแตกต่างกันไปถึง 12 นิยาม แต่นิยามของการสัมมนาที่สรุปออกมาได้ว่า จริยธรรมคือแนวทางความประพฤติและการปฏิบัติเพื่อบรรลุถึงสภาพชีวิตอันทรงคุณค่าพึงประสงค์ และในปีถัดมา กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ ก็ได้จัดให้มีการประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิก็ได้เสนอนิยามเพิ่มเติมอีกบางนิยาม แต่ก็ได้ข้อสรุปของการประชุมว่า จริยธรรมคือการกระทำทั้งทางกาย วาจา และใจ ที่ตั้งงามเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2523) ส่วนพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายของจริยธรรมในฐานะเป็นคำนาม ว่าหมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม หรือกฎศีลธรรม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525)

ผู้เขียนเองได้เคยอภิปรายในประเด็นการนิยามไว้ครั้งหนึ่งแล้ว (ธีระพร อูวรรณโณ, 2526) โดยให้ข้อสรุปว่านิยามส่วนใหญ่มีเป็น 3 แบบ คือแบบแรกเห็นว่าจริยธรรมเป็นเรื่องที่ว้าด้วยหลักการ กฎเกณฑ์ มาตรฐานและแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ แนวที่สองเห็นว่าจริยธรรมเป็นเรื่องของการประพฤติ การปฏิบัติ และการกระทำเอง มากกว่าจะเป็นเรื่องของกฎเกณฑ์ และแนวที่สามก็เห็นโดยการผนวกสองแนวแรกเข้าด้วยกัน เป็นทั้งเรื่องกฎเกณฑ์และการประพฤติปฏิบัติในเวลาเดียวกัน ผู้เขียนได้ยึดเอาแนวแรกมาใช้ และให้นิยามว่า*จริยธรรมหมายถึงระบบของกฎเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกการกระทำที่ดีจากการทำที่ชั่ว การกระทำที่ถูกจากการกระทำที่ผิด และการกระทำที่ควรจากการกระทำที่ไม่ควร*

จริยธรรมในฐานะระบบของกฎเกณฑ์จึงเปรียบได้กับศีลธรรม กฎหมายและจารีตประเพณี ซึ่งต่างก็เป็นระบบของกฎเกณฑ์ด้วยกันและมีความคาบเกี่ยวซึ่งกันและกัน ทั้งนี้เพราะมีกฎเกณฑ์บางอย่างจากศีลธรรม กฎหมายหรือจารีตประเพณี ที่บุคคลหรือสังคมอาจยึดถือมาเป็นกฎเกณฑ์ทางจริยธรรม แต่ก็มีกฎเกณฑ์ทางจริยธรรมบางอย่างที่อาจไม่ปรากฏอยู่ในศีลธรรม กฎหมายหรือจารีตประเพณี กฎเกณฑ์ส่วนนี้เรียกว่ามโนธรรม ซึ่งหมายถึงกฎเกณฑ์ที่บุคคลมีอยู่ในใจเป็นของตนเอง

เมื่อพิจารณาว่าจริยธรรมเป็นระบบของกฎเกณฑ์ การสร้างเสริมจริยธรรมจึงหมายถึงการสร้างเสริมให้คนได้รู้กฎเกณฑ์ในการจำแนกการกระทำ และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์นั้น ๆ ทำนองเดียวกับการเผยแพร่ให้คนรู้กฎหมายและก็คาดหวังให้คนทำตามกฎหมายด้วย เพราะการรู้เพียงกฎเกณฑ์อย่างเดียวยังไม่เพียงพอที่จะทำให้สังคมมีความสงบสุขได้ หากผู้ที่รู้กฎเกณฑ์นั้น ๆ ไม่

ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ด้วย การเสริมสร้างจริยธรรมจึงต้องมีเป้าหมายหลักให้คนได้มีพฤติกรรมที่ถูกต้องตั้งตามเกณฑ์ทางจริยธรรม

ในส่วนที่ว่าจะเอาจริยธรรมอะไรมาเสริมสร้างกันนั้น ก็มีแนวทางที่เสนอให้ยึดถือกันอยู่สองแนวในปัจจุบัน แนวแรก คือ พระคำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้พสกนิกรปฏิบัติตามคุณธรรมสี่ประการและแนวที่สองคือค่านิยม 5 ประการที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้นำออกเผยแพร่เชิญชวนพี่น้องชาวไทยให้ปฏิบัติตาม ซึ่งอาจจะมีแนวอื่น ๆ อีกต่อไปในอนาคตอันใกล้ได้

อย่างไรก็ตาม การเสริมสร้างจริยธรรมให้กับคนในสังคมไทย เป็นกระบวนการที่จะต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง และกระทำโดยบุคคล กลุ่มคน และสถาบันต่าง ๆ ในสังคมอย่างพร้อมเพรียงกันตั้งแต่บุคคลในครอบครัว ในโรงเรียน ในชุมชน ไปจนถึงบุคคลในสังคมโดยส่วนรวม วยของคนที่จำเป็นจะต้องเน้นเป็นอย่างยิ่งในการเสริมสร้างจริยธรรม คือ วยเด็ก โดยเฉพาะวัยก่อนประถมศึกษาและวัยประถมศึกษา เพราะเด็กทั้งสองวัยนี้อยู่ในระยะเริ่มต้นที่จะเรียนรู้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางสังคมรวมทั้งกฎเกณฑ์ทางจริยธรรมด้วย เด็กทั้งสองวัยนี้จึงเปรียบเหมือนผ้าขาว ที่บุคคลรอบด้านจะนำกฎเกณฑ์และแนวการประพฤติปฏิบัติมาปลูกฝังให้ ซึ่งกฎเกณฑ์และแนวการประพฤติปฏิบัติเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาทางจริยธรรมของเด็กในวันข้างหน้า

แม้ว่าผู้รับผิดชอบในการเสริมสร้างจริยธรรมให้กับเยาวชนของชาติจะมีหลายฝ่าย เช่น พ่อแม่พี่น้องของเด็กเอง ผู้ใหญ่ในชุมชน พระสงฆ์ ผู้ใหญ่ในสังคม และสื่อมวลชน แต่สถาบันการศึกษาก็มีหน้าที่หลักด้านหนึ่งในการเสริมสร้างจริยธรรมให้กับเด็กด้วย ซึ่งเจตนารมณ์นี้ได้ปรากฏอยู่อย่างเด่นชัดในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520

เมื่อหันมาพิจารณาแนวการจัดการศึกษาสำหรับเด็กวัยก่อนประถมศึกษา จะพบว่ายังมีการเน้นความสำคัญของการสร้างเสริมจริยธรรมในอัตราส่วนค่อนข้างน้อย เมื่อเทียบกับเนื้อหาอื่น ๆ เช่นแนวการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก ฉบับพุทธศักราช 2524 จัดการสร้างเสริมจริยธรรมไว้ในหมวดสร้างเสริมลักษณะนิสัย และให้นำหนักประมาณหนึ่งในเจ็ดของหมวดนั้น ครั้นเมื่อเทียบกับเนื้อหาทั้งหมด การสร้างเสริมลักษณะนิสัยก็ยังเป็นเพียงหนึ่งในสี่ของเนื้อหาโดยส่วนรวม ส่วนหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ก็จัดวิชาจริยศึกษาไว้ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ซึ่งกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยก็มีน้ำหนักแตกต่างกันไปตามระดับชั้น คือ ร้อยละ 25

สำหรับชั้น ป.1-ป.2 และ ป.3-ป.4 กับริ้อยละ 20 สำหรับชั้น ป.5-ป.6 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยในระดับประถมศึกษาเป็นเพียงหนึ่งในสี่ของเนื้อหาทั้งหมด จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า หน้าที่ที่ให้การสร้างเสริมจริยธรรมยังอยู่ในระดับต่ำมาก

การจะสร้างเสริมจริยธรรมให้กับเยาวชนไทยในสถาบันการศึกษาให้เป็นผลสำเร็จ จำเป็นจะต้องเน้นการจัดการศึกษาเพื่อการเสริมสร้างจริยธรรมเป็นหลัก จำเป็นจะต้องให้ความสำคัญในการเสริมสร้างด้านนี้เท่าเทียมกันหรือมากกว่าการเสริมสร้างด้านเนื้อหาความรู้อื่น ๆ และจำเป็นต้องสอดแทรกเนื้อหาทางจริยธรรมเข้าไว้ใน การเรียน การสอน และการประเมินผลทุกหมวดวิชาหรือกลุ่มวิชา

การดำเนินการเพื่อให้ข้อเสนอข้างต้นเป็นผลสำเร็จ จำเป็นจะต้องทำในระดับนโยบาย คือการบรรจุเข้าไว้ในหลักสูตรโดยตรง ซึ่งอาจจะเป็นในการปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษาครั้งต่อไป สำหรับในระดับวัยก่อนประถมศึกษา นั้น สามารถดำเนินการได้ทันทีเพราะไม่ได้มีการจัดในรูปของ “หลักสูตร” แต่เป็นการจัดในรูปของ “แนวและแผนการจัดประสบการณ์”

ในส่วนของวิธีการเสริมสร้างจริยธรรมให้กับเด็กวัยก่อนประถมศึกษาและวัยประถมศึกษา นั้น เป็นที่น่ายินดีที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงานได้ศึกษาวิจัยและพัฒนาคู่มือการสอนจริยศึกษาในระดับประถมศึกษาไว้มากพอสมควร เช่น กรมการศาสนาได้พัฒนาคู่มือสอนจริยศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา ไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้พัฒนาคู่มือการสอนจริยศึกษาระดับประถมศึกษาไว้ในปี พ.ศ. 2524 และกรมวิชาการได้ทำการวิจัยหารูปแบบสำหรับการสอนจริยธรรมระดับประถมศึกษาเสร็จไปเมื่อปี พ.ศ. 2525 แล้วได้นำออกทดลองใช้อยู่ในเวลานี้

วิธีสร้างเสริมจริยธรรมทั้งที่ได้จากการวิจัยและการพัฒนาคู่มือขึ้นมา นั้น คงจะสร้างเสริมจริยธรรมของเยาวชนไทยในสถาบันการศึกษาได้ระดับหนึ่ง แต่จะมากน้อยเพียงใดเห็นจะต้องรอการวิจัยเพื่อประเมินผลเสียก่อน แต่ไม่ว่าการวิจัยเพื่อประเมินผลจะออกมาในรูปใด การสร้างเสริมจริยธรรมก็ยังคงจะไม่บรรลุถึงเป้าหมายสูงสุดดังที่ทุกฝ่ายได้ตั้งความหวังไว้ เพราะหลักสูตรให้นำหนักกับการสร้างเสริมจริยธรรมน้อยดังกล่าวแล้ว

สำหรับการสร้างเสริมจริยธรรมให้กับเด็กวัยก่อนประถมศึกษา นั้น เป็นที่น่าเสียใจว่า นอกจากแนวการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กดังกล่าวแล้ว และแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล

ซึ่งกรมสามัญศึกษาจัดทำขึ้นสำหรับภาคเรียนละหนึ่งเล่มรวมสี่เล่มแล้ว ก็ยังไม่มีการวิจัยเพื่อหารูปแบบในการสอนจริยธรรมหรือการจัดทำคู่มือการสอนจริยธรรมสำหรับเด็กวัยนี้ขึ้นมาโดยตรง ซึ่งที่จริงแล้วเด็กวัยนี้ เป็นวัยที่มีความจำเป็นจะต้องเสริมสร้างจริยธรรมให้มากเช่นกัน สิ่งที่ขาดไปนั้นคงจะได้มีการจัดทำกันขึ้นในอนาคตอันใกล้

โดยสรุปการเสริมสร้างจริยธรรมให้กับคนในชาติ แม้จะต้องกระทำโดยต่อเนื่องกับคนทุกวัย แต่วัยที่สำคัญที่สุดที่จำเป็นจะต้องเสริมสร้างเพื่อให้เป็นรากฐานสำหรับวัยอื่น ๆ คือในเด็กวัยก่อนประถมศึกษาและวัยประถมศึกษา เพราะการเสริมสร้างจริยธรรมยิ่งทำตั้งแต่เด็กยิ่งเยาว์วัยเพียงใด ยิ่งมีโอกาสประสบผลสำเร็จเท่านั้น ดังคำพังเพยไทยที่ว่า *ไม้อ่อนดัดง่าย ไม้แก่ดัดยาก*

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. *คู่มือสอนจริยศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา ภาคปฏิบัติในรูปชุดการเรียนรู้ การสอนฉบับบูรณาการ* (ฉบับทดลอง). กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, 2521.
- กรมวิชาการ. *แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย : การประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย 26-27 มกราคม 2523*. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ, 2523.
- กรมวิชาการ. *โครงการทดลองหารูปแบบที่มีประสิทธิภาพในการสอนจริยธรรม*, เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องทิศทางของการวิจัยทางจริยธรรมและค่านิยม จัดโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ณ โรงแรมรถไฟ หัวหิน ประจวบคีรีขันธ์ 26-28 กุมภาพันธ์ 2525
- กรมสามัญศึกษา. *แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1, ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2, ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1, ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2*. กรุงเทพมหานคร : องค์การค้ำของคุรุสภา, 2524.
- กระทรวงศึกษาธิการ. *แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520*. กรุงเทพมหานคร : อักษรบัณฑิต, 2520.
- กระทรวงศึกษาธิการ. *หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521*. กรุงเทพมหานคร : องค์การของค้ำคุรุสภา, 2520. คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. *รายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2522.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน, หน่วยศึกษานิเทศก์, *คู่มือการสอนจริยศึกษา
ระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : องค์การค้ำของคุรุสภา, 2524.

ธีระพร อุวรรณโณ. “การสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัยต้านจริยธรรม.” ใน มหาวิทยาลัย-
สุโขทัยธรรมมาธิราช, สาขาวิชาศึกษาศาสตร์, *การสร้างเสริมลักษณะนิสัยระดับปฐม
วัยศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2526.

ราชบัณฑิตสถาน. *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
อักษรเจริญทัศน์, 2525.
